

T.C.

ULUDAG ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

BURSA YÖRESİ'NİN DEPREMSELLİĞİ ve DEPREM TARİHİ

Editör

Dr. Nurcan ABACI

Bursa-2001

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

GİRİŞ..... 1

BURSA VE YÖRESİ'NİN JEOLojİK JEOMORFOLOJİK YAPISININ DEPREMSELLİĞİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Yadigar DOĞAN..... 5

BURSA VE CİVARINI ETKİLEYEN DEPREMLER (M.S. 4. YÜZYILA KADAR)

Kamil DOĞANCI..... 61

5-15.YÜZYIL BURSA VE ÇEVRESİ BİZANS DÖNEMİ DEPREMLERİ

Şahin KILIÇ..... 67

BURSA DEPREMLERİ (1400-1600)

Sezal SEVİM..... 71

XVII-XVIII. YÜZYIL BURSA DEPREMLERİ

Hasan Basri ÖCALAN..... 77

OSMANLI ARŞİVİ KAYITLARINA GÖRE 1855 BURSA DEPREMİ

Yusuf OĞUZOĞLU..... 81

20.YY'DA BURSA VE CİVARINDA MEYDANA GELEN DEPREMLER

İsmail SELİMOĞLU..... 89

KAYNAKÇA..... 93

BURSA VE CİVARINI ETKİLEYEN DEPREMLER (M.S. 4. YÜZYILA KADAR)

*KAMİL DOĞANCI**

GİRİŞ

Bu çalışma “Tarihte Bursa Depremleri” adlı projenin bir parçası olup “M.S. 4. yüzyıla Kadar Bursa Depremleri”ni kapsamaktadır

Bithynia (kabaca bugünkü Güney Marmara) bölgesi ilkçağ boyunca birçok deprem felaketiyle sarsılmıştır. Buna karşın özellikle bu çalışmanın kapsadığı zaman dilimi arasında M.Ö. 360-M.S. 4. yy. sonu) bir “Prusa depremi” kavramından söz etmemiz oldukça zor gözükmektedir. Prusa’nın Hellenistik dönemde Bithynia krallarından Prusias I. (M.Ö. 232-183) tarafından kurulduğunu göz önüne alırsak en azından bu tarihe kadar olan depremlerin doğrudan Prusa’yı etkileyip etkilemediğini belirlemek zaten olanaksızdır. Bu tarihten sonraki depremler açısından konuya yaklaştığımızda ise bu defa da Prusa’nın göreceli olarak Bithynia’nın ikinci derecedeki şehirlerinden biri olması nedeniyle antik kaynaklarda bu konuda kayıtlar bulmak oldukça zorlaşmaktadır. Biz bu yüzden çalışmamızın alanını “Prusa Depremleri” ile sınırlandırmayıp “Prusa ve civarını Etkileyen Depremler” başlığıyla konuya biraz daha geniş bir perspektiften bakmayı uygun bulduk. Bu yüzden özellikle Prusa’ya coğrafi bakımdan yakın olan Cyzicus (Erdek), Nicaea (İznik), Nicomedia (İzmit) ve Prusa’nın batısını içine alan Hellespont Eyaleti’nde meydana gelen büyük depremler çalışmamın kapsamına dahil edilmiştir.

Bithynia, Roma egemenliğine girdikten sonra (M.Ö. 74) dönemin Romalı yazar ve şairleri de Bithynia ile yakından ilgilenmişler ve eserlerinde sık sık bu bölge hakkında bilgiler vermişlerdir. Dio Cassius, Prusalı Dion Chrysostomos, Plinius, Genç Plinius (İmparator Traianus (98-117) zamanında Bithynia valiliği yapmıştır), Ammianus Marcellinus, Lybanus, Catullus, vb. bunlardan bazılarıdır. Fakat bu antik yazar ve şairlerin eserlerindeki bilgiler çoğu zaman birbirini tutmamakta ve tarihlemelerde farklılıklar görülmektedir. Bu durumda nümizmatik ve epigrafik kaynaklar devreye girmekte ve depremlerin meydana geldiği zamanı belirlemede yardımcı olmaktadır. Bahsettiğimiz nümizmatik ve epigrafik kaynakların sayısında özellikle Roma İmparatorluk devrinden (M.Ö. 27) başlayarak büyük bir artış görülmektedir.

Antikçağ yazarlarının eserlerinden ve nümizmatik ve epigrafik kaynaklardan yararlanarak hazırladığımız deprem haritası, depremlerin meydana geldiği coğrafya hakkında okuyucuya fikir vermesi açısından oldukça önemlidir.

Bithynia depremleri hakkında daha önce bazı çalışmalar yapılmış olmakla birlikte bu çalışmalar daha çok “İstanbul Depremleri” üzerine yoğunlaşmış ve “Prusa” hep ikinci planda bırakılmıştır. Bu çalışma doğrudan Prusa’yı etkileyen depremleri ele alan ilk çalışmadır diyebiliriz.

M.Ö. 427

Bu yılda Marmara Denizi’nde meydana gelen deprem sahildeki şehirleri etkiledi. Marmara kıyısındaki Perinthus’u (Marmara Ereğlisi) bu depremden en çok etkilenen yer oldu. Bu tarihte Prusa (Bursa) henüz kurulmadığı için depremin bu bölgedeki etkileri hakkında kaynaklar bilgi vermemektedir. Fakat depremin merkez üssünün Marmara Denizi olması Prusa bölgesinin de bu depremden etkilenmiş olabileceğini göstermektedir. Depremin sonbahar mevsiminin sonlarında veya kışın başlangıcında meydana geldiğini kaynaklardan öğreniyoruz. Fakat depremin herhangi bir hasara yol açıp açmadığı

* Araştırma Görevlisi, Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

konusunda elimizde yeterli derecede kanıt bulunmamaktadır. Ayrıca depremin tarihi de şüphelidir, kesin değildir. (Ambraseys-White, 1997, s. 617, Deichgraeber, 1933, 3, 37, Guidoboni et al., 1994, s. 118-19, Hippocr.: v. 4)

M.Ö. 360

Hellespont'ta (Çanakkale) ve Marmara Denizi'nin batı kesiminde etkili olan bu deprem etkili olduğu alanda ağır tahribata neden oldu. Deprem Chersonese'de ve Hercaclea Pontica'da (Karadeniz Ereğlisi) hissedildi. Bununla birlikte Dardanelles'in Asya kıyısındaki Ophryneum şehrinde de yıkıma yol açtı ve bir çok insanın ölümüne neden oldu. Depremin Heracles Pontica'dan Hellespont'a kadar geniş bir alanda etkili olması tüm Marmara bölgesinin bu depremi hissettiğini göstermektedir. (Ambraseys-White, 1997, s.621, Arist. Met., vii, 210, Aütino, 1987, s.365-366, Demosth.: Contr. Apat., iv, 224)

M.Ö. 287

Thrace'de meydana gelen şiddetli bir deprem Hellespont ve Chersonese'de etkili oldu. En büyük yıkım ise 22 yıl önce kurulan Lysimachia'da (M.Ö. 380) meydana geldi. Deprem özellikle Çanakkale ve Balıkesir yöresinde etkili olmasına karşın Prusa yöresinde de hissedilmiş olmalıdır. (Ambraseys-White, 1997, s. 621, Justin.: 149, Strab.: iii, 372)

M.S. 32

M.S. 32 yılında meydana gelen bu deprem İznik ve Bursa civarında etkili olmuştur. Nikaia'da (İznik) birçok ev yıkılmış ayrıca kentten diğer binaları da ağır hasar görmüştür. Depremin Nikomedia'da (İznik) da hasara yol açtığı yönünde hiçbir kayıt olmaması bizi bu depremin Nikaia yakınında, olasılıkla Prusa'yı da büyük oranda etkilediği sonucuna götürmektedir. Eğer bu deprem Nikomedia'yı etkilemiş olsaydı hiç şüphesiz o zamanın yazarları tarafından belirtilirdi. Çünkü bu dönemde Roma'nın Bithynia Eyaletinin en önemli iki şehri Nikomedia ve Nikaia idi.

Hieronymus bu deprem hakkında şunları söylemektedir:

"...Bithynia'da şiddetli bir yer sarsıntısı oldu ve Nikaia kentinde birçok ev yıkıldı..." (Hieronymus, Chron. 202. Olympiad'ın dördüncü yılı) Phlegon, Olympiad'ların ünlü yazarı ise, 13. kitabında şöyle yazmakla bu hususta gerçeği söylemektedir:

"...bir yer sarsıntısı Bithynia'da Nikaia kentinin birçok binasını yerle bir etti."

(Ambraseys-Finkel, 1991, s.535, Dionysius, Epist. 7, Hieronymus, Chron. zum 4. Jahr der 202'sten Olympiade. ; Şahin, 1987, s. 8, Jacoby, Die griechischen Historiker, Bd. II, s. 1165'de 257 F 16, Phlegon: 607, Şahin, 1987, s.7-8, Torchia, 1969, s.99)

M.S. 120

Roma imparatoru Hadrianus (117-138) 21 yıl gibi uzun bir süreyi kapsayan yönetimi sırasında birçok seyahat yaparak imparatorluğunda bulunan tüm memleketleri ziyaret ederek doğruluk üzerine idare ediliş edilmemekte olduğunu görmek istemiştir. 120 senesinde Nikomedia'ya geldiği sıralarda şiddetli bir deprem şehri ağır bir surette tahrip etmiş bulunduğu bizzat kendi hazinesinden büyük miktarlarda yardımda bulunarak şehri yeniden imar ettirmiştir.

Bir kadın şeklinde temsil edilmiş olan Nikomedia şehrinin imparatorun önünde diz çökmüş olup onun yardımıyla ayağa kalkmak teşebbüsünde bulunduğunu gösteren birçok sikke bu hadiseyi belirtmek üzere basılmışlardır. Hatta bunlardan biri üzerinde imparatora "Bestitutari Nikomedia" yani "Nikomedia'nın yeniden kurucusu" ünvanı verilmiştir.

Aynı zamanda imparatorun bu deprem felaketine yardımından dolayı bir şeref kitabesi de hazırlanmıştır. 125/126 yılına ait Sapanca gölünün kuzey kıyısında Hamidiye'de bulunan Hadrianus'a ait kitabe de muhtemelen yukarıdaki hadise ile alakalıdır. Çok harap olan bu kitabenin başında bulunan "Parthicus" lakabı muhtemelen Hadrianus devrinin başlangıcına işaret etmektedir.

M.S. 120'deki bu büyük depremin Nikaia ve Prusa da dahil olmak üzere hemen hemen bütün Güney Marmara'yı etkilediğini yine dönemin kaynaklarından öğreniyoruz. Nikaia'nın Bithynia'nın başkenti olma sıfatını bu tarihte kaybetmiş olması tesadüf değildir. Bilakis bu depremin yol açtığı yıkımın bir sonucudur. (Hieronymus, 224'üncü Olympiad'ın dördüncü yılı)

Ayrıca Nikaia yakınında Askania Limne (İzmit Gölü) kıyısında bir obelisk üzerinde bulunan şu epigram depremin Nikaia'da büyük hasara yol açtığını açıkça ortaya koymaktadır:

"Nikaia'dır benim vatanım, babam ise göksel tanrıların rahibi idi; ondan devraldım ben bu ünü ünvanı,

işte bu ben, depremin yıktığı kentimi mahvın eşiğinden çevirdim, Ausanius Zeus'un yardımıyla.

Askania ilinden uzakta yaşamımı yitirdim ve ata yurdu

Atina'da yığıldı yakı odunum benim

Bu görkemli anıtı bana, dedesiyle adaş olan

Oğlum yaptırdı; ikisinin de üstüne çevrili erdemini gözü."

Sacerdos.¹

Sacerdos kendisini "depremden yıkılmış kenti Ausonius (Roma) Zeus'unun armağanlarıyla Hades'in elinden (mahvolup, batıp gitmekten) kurtaran" (dize 25/6), "yerle bir olan vatani yeniden ayağa diken" (dize 11), "yıkılmış vatana yardım elini uzatan" (dize 18/9) kişi olarak tanımlamaktadır.

L. Robert'in de gördüğü üzere (Hell. IV 90 ; krş. ayrıca Hell. III, 9, 1.), epigramlarda sözü edilen deprem, 120 yılındaki bu büyük depremdir. (L. Robert, BCH, 102, 1978, 395 vd.) Epigramdan anlaşıldığına göre, Sacerdos Hadrianus'tan yardım ricasında bulunmuş, o da şehrin yeniden yapımı için para yardımında bulunmuştur. Bunun üzerine Hadrianus kent tarafından tanrılaştırılmıştır. Lefke ve İstanbul kapılarındaki onarımlar olasılıkla bizzat Sacerdos tarafından gerçekleştirilmiştir.

Yine 123 senesinde imparator Hadrianus'un depremden büyük zarar gören İzmit surlarını tamir ettirip, bugün doğu ve güneyde bulunan iki kapıyı beyaz mermerden tekrar yaptırması Nikaia ve dolayısıyla Prusa bölgesinin bu depremden büyük ölçüde etkilendiğini göstermektedir. Ayrıca Lefke kapı şehir cephesinde arsitrav üzerinde:

"İmparator Kayser, Tanrı Traianus Parthicus'un oğlu, Tanrı Nerva'nın torunu, halkın egemenlik yetkisini kendinde taşıyan (tribunicia potestas), Traianus Hadrianus Augustus'a, Augustusların en dindar Neokoru (imparator kült ve tapınağına sahip şehir), Dionysos ve Herakles soyundan gelen, Bithynia ve Pontus'un birinci (şehri), imparatorların ve kutsal (Roma) senato-sunun kararları uyarınca ise metropolis olan Nikaia sundu."²

Şehir tarafından Hadrian adına yapılan bu sunuya vesile olan olay kuşkusuz, imparatorun 123 yılındaki Küçük Asya'daki ilk gezisi sırasında, yani kuzeybatı Anadolu'da cereyan eden şiddetli depremden birkaç yıl sonra Nikaia'ya yapmış olduğu ziyarettir. Nikaialıların Hadrianus'a şehirlerini böyle görkemli bir yazıtla sunmalarındaki ana neden kuşkusuz imparatorun bu cömert yardımları olmuştur. (Şahin, 1978, s. 78, Ruge, RE, 33, s.474, Şahin, 1981, s.306, Robert, 1978, s. 395 vd, Eusebius: 64, Schneider, 1938, 45, nr. 12, Körte, 1889, 404, nr. 4-5, Chronicon Paschale, 1989, s. 475, Torchia, 1969, s.99)

10 KASIM 123

Hellespontos eyaletinin başkenti olan Cyzicus'ta (Erdek) Roma imparatoru Hadrianus (117-138) zamanında meydana gelen deprem tüm Hellespontos ve Bithynia'da etkili oldu. Deprem sonucunda hasar gören yapılar imparatorluk hazinesinden ayrılan para ile onarıldı. Cyzicus'un Prusa'ya olan yakınlığı ve

¹ Sacerdos: Nikaia'da imparator kültünün rahibidir.

² Ed. CIG 3745 a (Sestini'nin kopyasından); A. Körte, Kleinasiatiscche Studien V, AM 24, 1889, 404, nr. 5; Schneider, Die Stadtmauer, nr. 12 (arsitrav); L. Robert, La titulature de Nicee et de Nicomedie: La gloire et la haine, Harvst. 81, 1977, s.9 ; S. Şahin, Bithynia İncelemeleri, nr. I 5a .

şiddeti de göz önüne alınınca Prusa ve civarının bu depremden etkilenmediği düşünülemez. Fakat Prusa'nın o devirdeki görece ikinci planda bir Bithynia şehri olması devrin kaynaklarında bu konuda bilgi bulmamızı zorlaştırmaktadır (Hasluck: 77, 187, Malas: 279, Torchia, 1969, s.99).

M.S. 262

Bu tarihte İtalya, Afrika ve Asia Minor'u sarsan deprem ve bunun sonucunda meydana gelen veba salgını imparatorluk şehirlerini mahvetmişti. Topraklar çatlamış, sayısız binalar ve heykeller harap olmuş, birçok insan hayatını kaybetmişti. Öyle ki günde 5000 kişinin öldüğü ifade edilmektedir.

Bu depremin çok geniş bir sahayı etkilediği açıkça görülmektedir. Tüm Asia Minor'u etkilemesi geniş anlamda Bithynia'nın dar anlamda ise Nikaia ve Prusa'nın da bu depremden etkilendiğini göstermektedir. Ama depremin merkez üssü tam olarak tespit edilememektedir. Elimizdeki kaynaklar ancak depremden etkilenen bölgeler hakkında bilgiler vermektedir (Akşit, 1983, s. 429, Malalas: 299, Umar, 1984, s. 4-5).

M.S 358

24 Ağustos'ta meydana gelen deprem Bithynia'da etkili oldu. Theophanes ve Chronicon Paschal'dan edindiğimiz bilgilere göre bu deprem gece saat 3 sularında meydana gelmiştir. Deprem sonucunda Bithynia'nın önde gelen şehirlerinden Nicomedia (İzmit) tamamen yıkıldı. Nicomedia dışında, Nicaea (İznik), Perinthus ve diğer Bithynia şehirleri hasar gördü. Prusa (Bursa) şehri de bu depremden etkilenmiş olmalıdır. Nicomedia'da bu deprem sonrasında çıkan ve 50 gün devam eden yangın, şehirde depremden kurtulmuş yapıları da tamamen kül etti. Sadece Nicomedia'da 100 binden fazla insan hayatını kaybetmiştir. Lybanus'un yakın arkadaşlarından Aristaenetus da bu depremde hayatını kaybetmiştir. Bu durum karşısında çok üzülen Lybanus³, Nicomedia üzerine "Nicomedia Mersiyesi"ni yazmış, onun eski azamet ve güzelliğini takdir ettiği gibi hali hazır vaziyeti hakkında da acı acı şikayetlerde bulunmuştur. Lybanus bu depremden sonra yazdığı bu mersiyede Nicomedia yıkıntılarını şöyle dile getirir:

*"Devletler otağı kente dün kadar yakın
Şimdi yarılan toprağın altındasın
Deli misin nesin, böyle suskun, böyle emin
Dev yapıların vardı, dün kadar yakın
Her kuşaktan her ulustan insanlar vardı
Tersanen, denizin neşe dolar taşardı.
Ünlü mahkemen kılı kırk yarar hakkı arardı
İnsanlar yarımından emin, mutluluk taşardı
Sarayların bunlar mı? Bu döküntüler,
Tiyatrolar hani, nerede ünlü heykeller?
Tanrılar mı şaşırды ne, sirkin kapıları açık,
Başiboş hayvanlar yıkık kente hükmeder
Gün doğanda kent kaptansız gemi gibi batıyordu
Duvar duvar üstünde, dam dam üstünde yatıyordu
Hiç ötesi yok, bekçi tanrılar kenti terk etti
Derken bir yangın yalazı yıkık kenti sarıyordu.
Ah etti komşu tanrılar, kenti kaskandılar;
Babil surlarının güçlü hipodromunu taşladılar*

³ Lybanus: yazar-sair. (dog. M.S. 314-ölm. M.S. 395). Nicomedia Mersiyesi, Antakya Üzerine, Cenaze Nutku, Savunmalar ve Mektuplar adlı eserleri vardır.

*Kemerler, müzeler, imparator hamamı bir yıkıntı
Sunaklar, tapınaklar hayaletlerin oldular..."*

Antikçağ yazarlarının bildirdiğine göre bu deprem o kadar etkili oldu ki, Macedonia, Asia Minor (Küçük Asya) ve Pontos'ta da hissedildi. Fakat bu bölgelerde herhangi bir hasara yol açtığı konusunda herhangi bir bilgi yoktur.

O tarihte Roma imparatorluk tahtında oturan Julianus (M.S. 361-363) İran harbinde Antiocheia'ya imparator olarak geldiği zaman, 362 Mayıs ve Haziran ayında Nicomedia'ya uğramıştır. Julianus, deprem felaketinin şehri nasıl temelinden harap ettiğini ve birçok insanın yok olduğunu görmüş ve depremedelere yardımda bulunmuş ve bazı kamu binalarını ve yolları onartmıştır.

Ammianus Macellinus ise bu depremden şöyle söz eder:

"Bu müthiş deprem Makedonia, Asya ve Pontos'u tahrip etti. Defalarca olan sarsıntı birçok kentleri ve dağları yıktı. Geniş arazilere sahip olan Bithynia'nın başkenti Nikomedia yıkıntılarını anımsamalıyız; 24 Ağustos sabahı daha gün doğarken gök yoğun bulut yığınlarıyla kapanarak, güneş ışığı en yakın eşyayı ayıramayacak derecede kayıp oldu. Sonra köye tanrılar bir yıldırım indirerek dünyanın dört köşesindeki rüzgarları heyecan yarattı. Müthiş bir fırtınanın gürültüleri sahile doğru coşan dalgaların iniltisi duyuldu. Bu kasırgalar, ateş almış bahar selleri ile korkunç depremler arttı, kentlerle beraber çevresinin de altını üstüne getirdi. Tepenin yamacında bulunan evlerin çoğu birbirinin üstüne düştü ve bu müthiş yıkıntıların seslerini her tarafa yansıttılar. Dağların tepeleri; kadınlarını, çocuklarını, akrabalarını arayanların sesleri ile yankılanıyordu. Özetle o gün saat 3'ten önce karanlık kalkıp hava açıldığı zaman felaketin tüm manzarası ortaya çıktı. Yıkıntıların altındaki çaresizler ezilerek öldü. Omuzlarına kadar gömülmüş insanlar ise yardım alamadığından yaşamlarını yitirdiler. Aynı darbe ile ölen birçok kişinin cesetleri birbirine karışmıştı. Bazıları korkudan, bazıları da evinin yıkıntıları içinde kalarak açlıktan öldü. Eğer yangınların şiddeti elli gün elli gece sürerek ne varsa her şeyi yok etmeseydi, tapınak ve özel konutların büyük bölümü kurtulabilirdi

Ammianus Marcellinus, takip eden bölümde ise depremlerin nasıl meydana geldiği hakkında bilgiler vermektedir (Ambraseys.-Finkel, 1991, s.535, Marcellinus, XVII, 7, 1-18, The Oxford Dictionary of Byzantium, 1991, vol:1, s.669-670, Foss, 1991, s.1483-1484, Downey, 1955, s.596, Eusebios, VII 1, 241, 3; VII 2, 752, Grumel, 1958, s.477, Sozomenes, IV, 16, Kaplanoğlu, 1997, s.72-74, Theophanes: 5850, Umar 1984, s. 4-5, Bosch, 1937, s. 39, Libanius, ed. Norman, 1965, s.163, Chronicon Paschale (284-628 AD): 543, Der Neue Pauly, 2000, s. 927-929, Idatius, PL, 51, 909. krş: Grumel, 1958, s.477, Libanius, 1973, s.5, Torchia, 1969, s.99, Schneider-Karnapp, 1938, s.3-4).

2 ARALIK 362

358'deki depremden kurtulabilen her şey ve halktan sağ kalanların zaruretini icap ettirdiği kadar inşa edebildikleri binaların hepsi 362'deki bu depremde tamamen enkaz haline gelmiştir. Bu deprem Nicaea'da da etkili olmuş ve meskenler dışına şehrin bazı kapıları da hasar görmüştür. Nicaea Kilisesi de bu depremde ağır hasar görmüştür.

Ammianus Marcellinus bu depremi bize şöyle haber vermektedir: "Aralık ayının 2'sinde akşama doğru cereyan eden bir deprem, Nicomedia'dan geriye kalanı ve Nicaea'nın azımsan-mayacak bir bölümünü yerle bir etti."

Yine Ammianus'un bildirdiğine göre bu deprem Galatia sınırına kadar olan tüm Bithynia topraklarında etkili olmuştur. Bu kayıt bize depremin Prusa'yı da ciddi şekilde etkilemiş olduğunu göstermektedir. Çünkü harita üzerinde de görülebileceği gibi Prusa Nicaea'ya Galatia sınırından çok daha yakındır (Marcellinus, XVII, 7, 1-8; Marcellinus, 1956, Marcellinus, XXII, 9, 5, Bosch, 1937, s.39, The Oxford Dictionary of Byzantium, Vol:2, 1991, s. 1463-1465, Theophanes, 45, 25-7, Torchia, 1969, s.99).

362 depreminden 6 yıl gibi kısa bir süre sonra Nicaea (İznik) yine büyük bir deprem felaketiyle karşı karşıya kalmıştır. Bu deprem sonucunda Ascania Limne (İznik Gölü) kıyısında bulunan ve 325 yılında içinde I. Konsülün toplandığı Senatus Sarayı yıkılmıştır. Yine bu deprem sonucunda şehrin etrafını çeviren surlar hasar görmüş ve yapılan tamiratla surlar yükseltilmiş, her iki kule arasına birer kule daha yapılmıştır.

Hieronimus, 286'ncı Olympiad'ın dördüncü yılı kroniğinde bu deprem hakkında şöyle demektedir:

“Daha önceleri de sık sık yıkılan Nicaea, bir yer sarsıntısıyla temelinden yıkıldı.”

Bazı Hıristiyanlar bu depremi, Arian mezhebini benimseyen imparator Valens (364-368) ve psikoposu Eudoksios'a tanrının bir uyarısı olarak görmüşlerdir. Sozomenos bu durumu şöyle açıklamaktadır:

“Bu sırada beklenmedik bir şekilde, birçok yerlerde taşa benzer dolu afeti olmasına ve pek şiddetli yer sarsıntılarının bazı kentlerde ve bu arada Nicaea'da da feci yıkıma yol açmasına rağmen, imparator Valens ve psikopos Eudoksios, kendilerinden farklı düşünen Hıristiyanları kovuşturmaktan vazgeçmiyorlardı.”

Aynı depremde Hıristiyan büyüklerinden Nazianlı Gregor, kardeşi Kaisarios'un (330-369) bu depremden kurtulduktan bir sene sonra ölmesi üzerine üzüntülerini şöyle dile getirmiştir:

“O sırada (Kaisarios), imparatora oldukça yakın bir memuriyet yürütmek amacıyla Bithynia'da bulunuyordu. Yani görevi, imparator adına para işlerini yönetmek ve haznedarlık yapmaktı. İmparator bu memuriyetleri daha yüksek mevkilere basamak olarak kullanıyordu. Kısa bir süre önce Nicaea'da meydana gelen ve hatırlanabilenlerin en şiddetlisi olduğu söylenen bir deprem, kentin hemen hemen tüm halkını, kentin tüm görkemini mahvederken yüksek kademedeki bir tek o, çok az kimseyle birlikte canını kurtarabilmişti...”

Gregor'un yazmış olduğu şiirlerden birinde de yine bu deprem hakkında bilgilere rastlıyoruz:

“Nicaea kentini yerle bir eden korkunç depremin dehşetinden kurtuldun gerçi ama yaşamını bir zalim hastalık yüzünden yitiriyorsun; eyvah güzelim Kaisarios'a.”

Yine bir başka kilise tarihi yazarı Sokrates bu depremden bahsetmektedir:

“Valentinianus ve Valens'in ikinci konsüllükleri sırasında Bithynia'da meydana gelen bir deprem Ekim ayının onbirinci gününde Nicaea kentini tahrip ediyordu.” (Sokrates, Hist. Eccless. IV, 11, 4, Grumel, 1958, s.477, Malalas: 342, Şahin, 1987, s.26, Nazianlı Gregor, Oratio VII, 15, Sozomenos, Hist. Eccles., VI, 10, 2, Sokrates, Hist. Eccles., IV, 11, 4, Socrate, PG, 67, 481, Savaş, s.17, Der Neue Pauly, 2000, s. 896, Chronicon Paschale (284-628 AD), 1989, s.46, Torchia, 1969, s.99).